

Ze života Josefa Prinkeho

Vnější život malíře Josefa Prinkeho se odvíjel tiše a nenápadně, skromně a v chudobě. Josef Prinke se narodil jedné neděle, 3. května 1891 v Brüxu (dnešní Most v severních Čechách). Bylo to ještě za časů staroslavné Rakousko-uherské monarchie. Byl pátým ze šesti dětí v rodině hajného. Už jako dítě cítil Prinke silný sklon k malování. A tak koloroval všechny černobílé obrázky, které doma našel. Pro jeho umělecké zájmy měla rodina málo pochopení. Otec Anton Prinke zemřel již záhy (r. 1907) na následky zranění – střelil po něm pytlák a zasáhl ho do plic. Tak se musel Josef zprvu vzdát dokončení gymnázia a vytouženého studia na umělecké akademii a chopit se od roku 1907 obchodního zaměstnání. Když i to selhalo, odešel Prinke roku 1911 k armádě. Nejtěžší vnější osudovou ranou bylo téměř smrtelné zranění při prvním nasazení na frontě v listopadu 1914 v Srbsku. Prinke dostal těžký zásah otráveným šrapnelem do plic. Lékaři jeho život vzdali – už ho uložili do márnice a jen „náhodou“ byl objeven. Léta 1914–1917 strávil Prinke ve velkém utrpení v jednom pražském lazaretu. Jen díky své zdravé a silné konstituci zůstal naživu. Od té doby bylo Prinkeho zdraví oslabené, musel se svými silami zacházet nanejvýš úsporně a nebyl schopen větší zátěže. Toto ohrožení a omezení si pak v budoucnosti vynutilo mimořádně disciplinovaný způsob života.

V období rekonvalescence se mu dostala do rukou kniha Rudolfa Steinera „Jak dosáhnout poznání vyšších světů“. Kromě toho doznělo jeho rozhodnutí stát se malířem. Jako válečný invalida měl nyní možnost navštěvovat od roku 1918 Uměleckou akademii v Praze. Stal se žákem expresionistického malíře Augusta Brömse (1873–1925). Učitel si Prinkeho velmi cenil a brzy ho pobízel k vystavování. Studium malířství a grafiky na Akademii ukončil Prinke v roce 1921.

Na začátku dvacátých let se Prinke dál vzdělával ve Švýcarsku, přičemž využíval i umělecké impulsy Rudolfa Steinera. Jako kdysi Kandinský a umělci mnichovské avantgardy navštěvoval i Prinke přednášky Rudolfa Steinera, protože hledal most mezi pozemským a duchovním světem. V letech 1923–1924 došlo k osobnímu setkání s Rudolfem Steinerem a k rozhovoru o malířství i o Prinkeho obrazech. Od té doby – což je další paralela s Kandinským – tvoří duchovní otázky z teosoficko-anthroposofického pohledu důležitý základ novodobého výtvarného umění.

Dalším významným životním mezníkem Josefa Prinkeho byla Praha, kde rozvíjel svébytné dílo s experimentálními technikami. Jeho kurzy malování přijímali nadšeně česky i německy mluvící účastníci. V letech 1920–1928 došlo Prinkeho dílo k ocenění na mnoha výstavách. Zvláštní pozornosti

se dostalo jeho výstavě v roce 1937. Cesty na zotavenou ho opakovaně zavedly do jižního Švýcarska. Jinak vedl Prinke kurzy malování a žil velmi skromně a v ústraní.

Zemřel 26. června 1945 v koncentračním táboře v důsledku týrání a vyčerpání. Jak uvádějí jeho spoluvězni, dva dny před smrtí zavřel oči, aby je už nikdy neotevřel. Tak se vědomě uzavřel před tímto životem, aby překročil hranici do nového světa, který už jako umělec vyhledával.

K Prinkeho dílům

Je velice snadné přejít bez povšimnutí kolem uměleckého díla, které má velkou hodnotu; orgánem uměleckého vnímání a posuzování je totiž naše duše a bez vnitřní otevřenosti pro rozhovor barev a tvarů si snadno nevšimneme něčeho významného, podstatného. Něco takového se může lehce přihodit právě v případě Prinkeho dochovaných děl. Mnohé práce mají studijní charakter, jsou to zárodky budoucího díla, které už nemohl Prinke namalovat. Právě Prinkeho nejcennější obrazy jsou na první pohled nenápadné, převážně malých formátů, tlumené, tiché a zdrženlivé. Mimoto už není možné přehlédnout celé dílo tohoto neobyčejně pilného umělce. Nesčetné práce byly zničeny ve válečné vřavě.

Část jeho prací zachránila s nasazením života na útěku z Prahy do Německa v roce 1945 Agnes Prinke, umělcova žena, která s láskyplným pochopením provázela manželovo dílo. Werner Löffler (1905–2002), pedagogicky činný umělec z Naumburgu, se od roku 1960 ujal tohoto zbylého odkazu a v četných přednáškách ve východoněmeckých městech hovořil o díle Josefa Prinkeho. Ještě za svého života uspořádal Löffler s Andreasem Albertem dochované Prinkeho dílo a svěřil mu ho do další péče. Není možné udělat si přesný přehled o celém Prinkeho díle. Velmi mnoho zapadlo a bylo rozptýleno, mnohé bylo během války zničeno. Avšak to, co máme k dispozici, nám i přes svou zlomkovitost dává zřetelný obraz jeho tvorby.

Je to šťastná náhoda, že po dlouhé době zapomnění mohou některá z početných Prinkeho děl být nyní znovu vystavena. K dispozici je přibližně 60 prací v různých technikách, mezi jiným monotypy, akvarely, olejomalby a grafické tisky. Obzvláštní zmínku si zaslouží expresivní studie postav, krajin a grafické práce, jako například barevné ilustrace Goethovy „Pohádky“.

Andreas Albert, pedagog a malíř
Překlad: Magdalena Geryšerová